

శ్రీకైవల్యపదంబు చేరుటకునై చింతించెదన్ లోకర
 క్రైచారంభికు భక్తప్రాపాలనకళా సంరంభికున్ దానవే
 ద్రేకస్తంభకు కేళెలోల విలనద్దుగ్రాలసంభూతనా
 నాకంజాతభవాండకుంభకు మహానందాంగనాదింభకున్.

భాగ. 1.1

మహానందుని యిల్లాలు యశేదముద్దుబిధ్మను సంపదతోకూడిన మోక్షపదవిని చేరుకోవటానికి భావిస్తూ ఉంటాను. ఆపసిబిధ్మ లోకాలను రక్షించటం అనేబకేటక్క పని కలవాడు. భక్తులను కాపాడటం అనే కళలో తొందరతనం కలవాడు. రక్షసుల పొగరును నిలువరించే సామర్థ్యం కలవాడు. ఆటలలో అందంగా కదలాడుతున్న చూపుల సముదాయంతో రూపొందిన అనేక బ్రహ్మిందాలనే కుండలు గలవాడు. అట్టి బాలగోపాలుని మనస్సులో ధ్యానిస్తూ ఉంటాను.

అష్టులగస్తుయమ్మ, ముగురమ్మల మూలపుటమ్మ, చాలపే
 ధ్రువ్ము సురారులమ్మకడుపాణదిపుచ్ఛినయమ్మ, తన్నలో
 నమ్మిన వేల్మిటమ్ముల మనమ్ముల నుండియమ్మ, దుర్గ, మా
 యమ్మ కృపాజ్ఞా యావుత మహాత్ముకవిత్వపటుత్వసంపదల్.

1.8

దుర్గాదేవి మాయమ్మ. మాయకు అమ్మ. అంటే పరబ్రహ్మస్వరూపం. కృపాభ్యాసి. కృపకు సముద్రం ఆయినది. అంటే నిలువెల్లా దయయేఅయినతల్లి. అమల - ఆ హీమగిరి - కన్సులమ్మ. పర్వతరాజతనయగా ఆవతరించి లోకాలకు కన్సుతల్లి అయినది. భారతి, ఉమ, రమ అనే ఇచ్ఛాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి స్వరూపాలైన ముగ్గురమ్ములకు మూలమైన ఆదిశక్తి అయిన దుర్గమ్మ. అందువలననే సనాతని కనుక చాలపెద్దులమ్మ. దేవీభావనలకు పగవారైన రాక్షసుల అమ్మల కడుపును పనికిమాలినదిగా చేసి లోకాలను కాపాడే అమ్మ. హృదయంలోపలి సన్మని వరిముల్లపంచిరంధ్రంలో నిలుపుకొని నమ్మికొలిచే దివ్యత్వం కల మాతృభావంతో ఆలరారేవారి మనస్సులనే ఆలయాలలో ఆలరారే తల్లి. ఆ తల్లి మాకు ఎంతో సముస్నతమైన విలువలుగల కవిత్వంలోని పాటవానికి సంబంధించిన సంపదలను ప్రసాదించుగాక!

శారదసీరదేందుఘనసీరవటీరమరాజమల్లికా
 పశి తుషారఫేన రజతాచల కాశఫణీశ కుందమం
 దార సుధాపయోధి సితతామరసామరవాహిసీ శుభా
 కారత నొప్పు నిస్సు మది గానగ నెస్సుడు గల్లు భారతి!

“సర్వశుక్లా సరస్వతీ”. సరస్వతి నిలువెల్లా తెల్లిదనంతో అలరారుతుంది అని బుములభావన. లోకంలో తెల్లిదనంతో విరాజిలే పవిత్రవస్తువులు కొన్నించిని ఉపమానాలుగా సరస్వతీ స్వరూపాన్ని సంభావిస్తున్నాడు పోతన. శరత్కులమేఘం, చందుమామ, కర్మారం, సీటిసురుగు, వెండికొండ, రెల్లుపూలు, మొల్లలు, మందారాలు, అమృతసముద్రం, తెల్లినితామరలు, దేవతలనది మందాకిని- అనేవాని శుభమైన ఆకారంతో ప్రకాశించే నిస్సు, ఓతల్లి భారతి! హృదయం అనే గుడిలో ప్రతిష్ఠించుకొని చూడగలగటం ఎన్నటికొతుండో!

లలితస్వంధము, కృష్ణమూలము, శుకాలాపాభరామంబు, మంజులతా శోభతమున్, సువర్ధసుమనస్సైశ్రేయమున్, సుందరీజ్ఞలవృత్తంబు; మహాఫలంబు విమల వాళ్ళాలవాలంబునై వెలయున్ భాగవతాఖ్యకల్పతరు వుర్మిన్ సద్గ్ంజులైయమై.

1.20

ఇదిగోనందీ భాగవతమనే కల్పవృక్షం. ఈ వృక్షం బోదె చాలా సుకుమారంగా ఉంటుంది. అలాగే భాగవతంలో స్వంధాలు లలితంగా ఉంటాయి. ఆ చెట్టుమూలం సారవంతమైన నల్లరేగడి మద్దితో ఉన్నట్లుగా భాగవతం నల్లనయ్యయే మూలంగా ఒప్పొరుతున్నది. చిలుకలు కమ్మని నాదాలతో చెట్టును మనోహరం చేస్తాయి. ఈ భాగవతం శుకమహర్షి ఆలాపాలతో హృదయంగమంగా అలరారుతున్నది. చెట్టు నల్లుకొని పూలతీగలు దాని సౌందర్యాన్ని ఇనుమదింపజేస్తాయి. భాగవతం మంజులత్వంతో ప్రకాశిస్తూ ఉంటుంది. కనువిందుచేసే రంగురంగుల పూవులతో అందరినీ ఆకర్షిస్తుంది వృక్షం. ఈ భాగవతవృక్షం మంచిఅక్కరాలతో గొప్ప హృదయ సౌందర్యం కలవారికి చక్కగా తెలియవస్తుంది. అందమైనదీ కాంతులు విరజిమ్ముతూ ఉండేదే అయిన పాదు ఆ చెట్టును అలంకరిస్తున్నది. అందమైనపీ, వెలుగులుచిమ్ముతున్నపీ అయిన ఘంధస్సునందలి వృత్తాలు ఈ భాగవతంలో ఉన్నాయి. అది గొప్ప ఘలాలను లోకానికి ఇస్తుంది. ఈ భాగవతం గొప్పదైన మోక్షం అనేఘలాన్ని ఇస్తుంది. ఆ చెట్టును మంచిపత్ములు ఆశ్రయించి బ్రదుకుతూ ఉంటాయి. ఈ భాగవతం సతీ-ద్విజాలు-అంటే ఉత్తమ సంస్కారం కలపండితులకు ఆశ్రయింపదగినదై విరాజిల్లుతున్నది.

శీలికి, నీతి శాలికి, వశీకృతశాలికి, బాణహాస్తవి
రుజులికి, ఫోరసీరదవిముత్క శిలాహాత గోపగోపికా
పాలికి, వర్షధర్మపరిపాలికి, అర్థానభూజయుగ్మ సం
చాలికి, మాలికిన్, విపులచక్తనిర్ధమలీచిమాలికిన్.

భాగ. 1.28

అందరూ ఆయన మానినీచిత్తచోరుడంటారు కానీ నిజానికి ఆతడు గొప్ప శీలసంపద కలవాడు. లోకాలన్నింటినీ చక్కగా నదిపించే నీతితో అలరారేవాడు. త్రిశూలాన్ని ధరించిన శ్రీమహాశివుని తనగుండగుడిలో నిలుపుకొన్న మహాత్ముడు. బాణానురుని వేయచేతులనూ విలాసంగా ముక్కలుగా గొట్టిన మహాబలశాలి. చాలా ఉద్ధతంగా విజ్యంభించిన రాలవానతో దెబ్బతిస్తు గొల్లల నందరినీ భద్రంగా కాపాడిన కృపామూర్తి. వర్షధర్మాలను కాపాడి లోకాన్ని ఒకత్రాదీమిాదనదిపించే దిట్ట. జంట మద్దిచెట్లను పసితనంలోనే కదిలించి కూల్చినప్పోడ. నిరంతరం పూమాలలను ధరించి వానికి వన్నెతెచ్చిన అందగాడు. తనచక్రంతో సూర్యాని కిరణాలప్రసారాన్ని అధ్యగించిన సర్వేశ్వరుడు. ఆతనికి అంకితంగా నా భాగవత మహారచనను ప్రారంభిస్తున్నాను.

ఉద్దీకంబున రాయః శస్త్రఫలులై యుద్ధావనిి లేయః కిం
చిద్దోహంబును నీకుజేయురు; బలోత్సైకంబుతో చికబిన్
భార్తాకారుల పిన్నపాపల రణప్రాథక్రియాహీములన్
నిద్రాసక్తుల సంహరింప సకటా నీచేతులెట్టుడెనో.

1.161

అయ్యా! గురుపుత్రా! నాపసిబిడ్డలు నీమిదకు ఉద్దీకంతో నిస్సేదో చేసివేయాలని రాలేదే! ఆయుధాలు
పట్టుకొని రణరంగంలో వీరవిషారం చేయలేదే! పైగా కండబలమూ, గుండెబలమూ పురికొల్పగా నీకు
పిసరంత కూడా అపకారం చేసినవారు కారు గదా! చికబిలో ఆదమరచి నిదిస్తున్నవారిని, యుద్ధంలో
దుడుకు పనులుచేయటం చేతకానివారిని, చంపటానికి, అయ్యాయ్యా! నీకు చేతులెలా ఆదాయి?

శ్రీకృష్ణా! యదుభూషణా! నరసభా! శృంగారరత్నాకరా!
లోకాన్రోహిషానరేంద్రవంశదహనా! లోకేశ్వరా! దేవతా
సీక్రూష్ణాణగోగ్రణార్తపారణా! సిర్వాణసంధాయుకా!
సీకున్ త్రైక్షేదత్తుంపవేభవలతలీ నిత్యానుకంపానిథి!

1.190

శ్రీకృష్ణా! నీవు యదువు, శూరుడు, వాఙుదేవుడు మొదలైన మహానుభావుల వంశానికి గొప్పాలంకారం
అయినవాడవు. నరుడైన అర్ధనుడు నీకు ప్రాణమిత్రుడు. సౌందర్యం ఒక రత్నాలగనిదైన సముద్రమైతే ఆ
రత్నాకరుడవు నీవే. లోకాలకు కీడుచేసే రాజవంశాలను కాల్పియాడిదచేసిన దయామయుడవు నీవు.
పదునాలుగు లోకాలకూ ప్రభుడవు. దేవతల గుంపులకు, బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నులకూ, గోపులకూ కలిగే
ఆర్ద్రిని హరించి వేస్తావు. నీవు భక్తులైనవారికి పరమసుఖాన్ని చక్కగా ప్రసాదిస్తావు. నిత్యమైనదయకు నిధివైన
ఓస్సామిా! నీకు త్రైక్షేదత్తుాను. సంసారంలో కట్టిపడవేసే బంధాలనే తీగలను త్రైంచివేయవయ్యా! నా తండ్రి!

ఒక సూర్యండు సమస్తజీవులకు తానొక్కాక్షదై తోచు పాఠ
రిక నే దేవుడు సర్వకాలము మహాలీలన్ నిజిత్తున్నజ
స్వకంబంబుల ప్యాత్సరోరుహములన్ నానావిధానుాన రూ
పక్కడై యొప్పుచునుండు నట్టిపాల నే ప్రార్థింతు శుభ్యండై.

భాగ. 1.225

ప్రతిదినం మనం ఆకాశంలో ఈ అంచున ఉదయించి ఆ అంచున అస్తమించే అంబరమణి సూర్య
భగవానుని చూస్తూనే ఉంటాం. నిజానికి ఆయన ఒక్కడే. కానీ చూచే ప్రతివ్యక్తి నాసూర్యుడు, నావాడే
సూర్యుడు అనుకొనేట్లుగా కనబడుతూ ఉంటాడు. అలాగే ఇప్పుడు కృష్ణభగవానుని రూపంతో కానపసున్న
ఈ దేవుడు అనంతమైన లీలతో తనమండి పుట్టిన ప్రాణుల గుంపుల హృదయాలనే పద్మాలలో నానావిధాలైన
గొప్పగొప్పరూపాలతో కానపసు ఉంటాడు. అట్టి పరమాత్ముట్టి, మనస్సులో, మాటలో, చేష్టలో సహజంగా
ఏర్పడే మాలిన్యాన్ని పిసరంతకూడా మిగులకుండా తొలగించుకొని ప్రార్థిస్తూ ఉంటాను.

జలజాతాభ్యం చూడ నొప్పి ధవళశ్శతుంబుతో, చామరం
బులతో, పుష్పించెలములతో, భూషామణిస్తోతుపై
సనిసిబాంధవుతో, శశిద్వయముతో, సక్షత సంఘంబుతో
బలభాధ్యాపముతో తటీల్లితికతో భాసిల్లు మేఘాకృతిన్.

1.256

నల్లనివాడు, పద్మనయనంబులవాడు అయిన శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకలో ఉరేగింపుగా మెలమెల్లగా అందరికీ
ఆనందాన్ని కలిగిస్తూ కదలుతున్నాడు. పైన తెల్లని గొడుగు. అటుఇటూ వింజామరలు. పూవులుకుట్టిన
పచ్చనికాంతితో కనులపండుగ చేస్తున్న కమనీయపాటులు. నిలువెల్లా పెక్కుతీరులైన బంగారంలో పొదిగిన
వజ్రాలు వైష్ణవార్యాలు మొదలైనవి కల నగలు. ఆహో! ఎంత మనోహరరూపం. ఆయనను చూచిపైకి ఆలా
భావనతో చూస్తే ఒక నల్లనిమేఘం. ఇక్కడి గొడుగు ఆమేఘం మీద వెలుగుల కుప్పులతో కప్పుచున్నసూర్యాశ్చి
తలపీంపజేస్తున్నది. చామరాలు రెండు చందమామలలా ఉన్నాయి. నగలు సక్షతాలలాగా మరిసిపోతున్నాయి.
ఆథరణాలు ఇంద్రధనుస్యులాగా విరాజిల్లుతున్నవి. మఱలు మెరుపుతీగలను స్ఫూరింపజేస్తున్నాయి.

అటమటమయ్యే నాభజనమంతయు భూవర! నేడు చూడుమా!
యిటువలె గారవించు జగదీశుడు కృష్ణుడు లేని పిష్టుట్న
పటుతర దేహాలోభమున ప్రాణములున్నవి వెంట భీక నే
కటుకట! పూర్వజన్మమున కర్మము లెట్టివి చేసినాడనో!

1.371

ప్రభూ! చిథీ! చేసిన శ్రీకృష్ణభజనమంతా బూదిదలో పోసిన పస్తిరులాగా పనికిమాలిన దయపోయింది.
చూడు. నన్నింతగా ప్రేమాదరాలతో లాలించిన జగన్నాధుడు, శ్రీకృష్ణుడు లేనితరువాత కూడా నాప్రాణాలు
ఈ కట్టివంటి కాయంమీద మమకారంతో ఆయనవెంట పోకుండా నిలిచి ఉన్నాయి. పూర్వజన్మలో
ఎల్లీపాడుపనులు చేసినానో కదా నేను!

రామ! గుణాభారామ! బినరాజకులాంబుధిసాంఖు! తోయద
శ్శామ! దశానశప్రబుల సైష్వపిరామ! సురాలగోత్త సు
శ్శామ! సుబాహుబాహుబల దర్శతమః పటు తీత్రధామ! ని
ప్యాము! కుశ్మల్లామ! గరకంరసతీసుతనామ! రాఘువా!

2.285

శ్రీరామ! నీగుణాలన్నీ చాలా మనోహరములయినవయ్యా! సూర్యదేవుని కులం అనే సముద్రంలో
పుట్టిన చంద్రుడవు నీపు. నీలమేఘం వంటి మేనిచాయతో అలరారుతూ ఉంచావు. పదితలల రక్షసుని
పిక్కబీల్లినబిలం కలనేనలను రూపుమాపినవాడవు. దేవతల పగవారు అనే కొండలకు ఇంద్రుడవు. సుబాహువు
అనే రాక్షసుని బాహువుల బలంవలన కలిగిన పొగరు ఒక చీకటి అయితే దానికి నీపు సూర్యుడవు. నీకు ఏ
కోరికలూ లేవు. భూమిని పాలించేవారిలో మేలుబంతి అయినవాడవు. పరమేశ్వరుని యిల్లాలు పార్వతీదేవి
నీనామాన్ని నిరంతరమూ జపిస్తూ ఉంటుంది. రఘువంశం నీవలన మహిమను పొందినది.

సీ. దండంబు యోగీంద్రమండల నుతునకు దండంబు శార్జకోదండునకును
 దండంబు మండిత కుండలద్వయునకు దండంబు నిష్టిర భండనునకు
 దండంబు మత్తవేదండ రక్షకునకు దండంబు రాక్షసభండనునకు
 దండంబు పూర్ణేందుమండల ముఖునకు దండంబు తేజః ప్రచండునకును
 దండ మధ్యత పుష్క ప్రధానునకును
 దండ ముత్తమ వైకుంరధామునకును
 దండ మాత్రితరక్షణ తత్వరునకు
 దండ మురుభోగినాయక తల్వానకును

6-336

మహాయోగుల మండలమంతా గొంతెత్తి నీగుణగణాలను సుతిస్తూ ఉంటుంది. అట్టీనీకు దండం. 'శారం' అనే గాప్పకోదండతో దుష్టులను దండించే దండిమగనికి నీకు దండం. అత్యద్యుత ప్రథలను వెదజీలే కుండలాలజంటతో అలరారే స్నామికి దండం. అతిఘోరమైన పోరులలో ఆరితేరిన అయ్యకు దండం. మదించిన గాప్పగజేంద్రుణ్ణి కాపాడిన కరుణామయునికి దండం. రాక్షసులను ముక్కలముక్కలుగా నరికిపోగులుపెట్టే స్నామికి దండం. నిందుజాబిల్లివంటి నెమ్మాముతో విరాజిల్లే సుందరమూర్తికి దండం. ఎట్టిపొరికైనా తట్టుకోరాని తేజస్సుతో అతితీప్రంగా ప్రకాశించే అద్భుతమూర్తికి దండం. అద్భుతమైన పుణ్యం ప్రధానమై భాసిల్లే స్నామికి దండం. ఉత్తమమైన వైకుంరం మండిరమైన మాధవునకు దండం. ఆశ్రయించిన వారిని రక్షించటానికి ఆరాటపడే దయామూర్తికి దండం. వేయపడగలలో విరాజిల్లే ఆదిశేషునిపై పవ్వళించే పరమాత్మకు దండం.

— — —

మందారమకరండ మాధుర్మము దేలు
 మధుపంబు వోవునే మదనములకు
 నిర్మలమండాకినీ విచికల దూగు
 రాయంచ చనునె తరంగిఱులకు
 లలితరసాల పల్లవ భాదిద్యై చొక్క
 కోయల చేరునే కుటజములకు
 పూర్ణేందుచంత్రికా స్నాలితచకోరకం
 బరుగునే సాంగ్రసీపరిములకు
 అంబుజోదరదివ్యపాదరవింద
 చింతనామృతపానవిశేషమత్త
 చిత్తమేలీతి నితరంబు జీరనేర్సు
 వినుతగుణాలీ! మాటలు వేయునేల ?

7.150

తండ్రి! పదిమంది పరవశించి కొనియాడే గుణాలతో కూడిన శీలం ఉండవలసినవాడవు నీవు. నీకు వెయ్యమాటలు చెప్పటం ఎందుకు? ప్రపంచాన్ని పరీక్షించు. మనకంటే నీచస్థాయివి అనుకొనే పశువులు, పక్కలూ కూడా మహావస్తువుల రుచిమరగి నీచపదార్థాలవైపు కంటిని కూడా త్రిప్పవే. గమనించు. అదిగో తుమ్మెద. మందారపుష్టంలోని లేనే తియ్యదనంలో లేలియాదుతున్నది. ఎవరెంత ప్రయత్నించినా అది ఉమ్మెత్తలను చేరుకుంటుందా?

ఆ రాజహంసను చూదు. నిర్మలమైన గంగానది అలలలో లేలి మైమరచి ఆదుకుంటున్నది. అది సారంలేని ఏరులవైపు పయనిస్తుందా? చాలామృదువుగా ఉన్న తీయమామిడిచిగుళ్ళు తింటూ పరవశించిపోతున్న కోకిల కొండమల్లెలకోసం పోతుందా? పుస్తమిచందురుని వెస్తెలతో పొంగిపోయే చకోరపక్కి దట్టమైన మంచుదిబ్బలవైపు వెట్టుందా?

అలాగే అన్నిలోకాలను పుట్టించిన బ్రహ్మాను పుట్టించిన బొడ్డుతామర గల శ్రీమహావిష్ణువు దివ్యమైన పొదాలనే పద్మాలను భావించటమే అమృతం. అది పుచ్ఛకోపటంచేత చాలా ఎక్కువగా మదించిన నాచిత్తం మరొకదానిని ఎలా చేరగలదు?

కమలాక్ష్మి నర్మించు కరములు కరములు
 శ్రీనాథు పర్మించు జిహ్వజిహ్వ
 సురరక్షకుని చూచు చూడ్చులు చూడ్చులు
 శేషశాయకి త్రైకుశశిరము శిరము
 విష్ణువాకర్మించు వీసులు వీసులు
 మధువైలి తవిలిన మనముమనము
 భగవంతు వలగిను పదములు పదములు
 పురుషోత్తముని మీది బుద్ధిబుద్ధి

 దేవదేవుని జంతించు బినము బినము
 చక్రమాస్తుని ప్రకటించు చదువు చదువు
 కుంభసీధవు చెప్పేడి గురుడు గురుడు
 తండ్రి! హాలి జేరుమనియేడి తండ్రి తండ్రి

7.169

తండ్రి! కమలాలవంటి కన్నలున్న ఆస్యామిని పూజించే చేతులే నిజమైన చేతులు. లక్ష్మీపతి అయిన నారాయణిని గుణగణాలను కొనియాడేనాలుకయే నాలుక. దేవతలను కాపాడే ప్రభువును చూచే చూపులే చూపులు. ఆదిశేషుని పాస్పుగా చేసికొన్న వైకుంరనాథునికి మ్రొక్కే తలయే తల. విష్ణువును గూర్చి వినే శీలంకల చెపులే చెపులు. మధువును మట్టిపెట్టిన మాధవుని అంటిపెట్టుకొని ఉండే మనస్సే మనస్సు. భగవంతునకు ప్రదక్షిణం చేసే పొదాలే పొదాలు. పురుషోత్తమునిపై నిశ్చలంగా నెలకొనిఉన్న బుద్ధియే బుద్ధి. ఆయన దేపులందరకు దేపుడు. అట్టివానిని భావించే దినమే దినము. చక్రం చేతబట్టి దుష్టసంహరం చేసే స్వామిని తెలియజేప్పే చదువే నిజమైన గురువు. ఈ సర్వభూమికీ అధినాయకుడైన మహాప్రభువును బోధించే గురువే గురువు. శ్రద్ధగా వినపయ్యా! హరిని చేరుకో నాయనా అని ఉపదేశం చేసే తండ్రియే తండ్రి.

కల దంభోది గలండు గాలి గలడాకాశంబున్ గుంభాన్
 కలడగైన్ దిశలన్ బగళ్ నిశలన్ భద్రీత చంద్రాత్మలన్
 కలదీంకారమునం త్రిమూర్తుల త్రివింగవ్యక్తులం దంతటన్
 కలదీశుండు కలండు తండ్రి వెదకంగా నేల యా యాయెడన్

7.274

తండ్రి ! ఆ శ్రీమహావిష్ణువు సముద్రంలో ఉన్నాడు. గాలిలో ఉన్నాడు. గగసంలో ఉన్నాడు. నేలమీద ఉన్నాడు. అగ్నిలో ఉన్నాడు. అన్ని దిక్కులలో ఉన్నాడు. పగళ్లలో, రాత్రులలో, సూర్యునిలో, చంద్రునిలో జీవాత్మలలో, ఓంకారంలో, సృష్టి, స్త్రీ, లయములను చేసే బ్రహ్మవిష్ణుమహాత్మరులలో, స్త్రీలలో, పురుషులలో, ఆ రెంటికీ చెందని వ్యక్తులలో ఉన్నాడయ్యా! ఇక్కడా అక్కడా వెదకటం ఎందుకు ?

శా. ఏ రూపంబున ఢిని గెల్లు, నిటమీ దే వేల్పు చింతింతు, నె వ్యారిం జీరుదు, నెవ్వ రద్ద మిక, ని వ్యాలిత్తుచారో త్రమున్
 వాలింపం దగువార లెవ్వ, రజీల వ్యాపారపారాయఱుల్
 లేరే, త్రైక్షేద దిక్కుమాలిన మొ ణాలింపం ప్రపుణ్యాత్మకుల్.

8-71

ఈ మొసలిని ఏరూపంతో నేను గెలుస్తాను? ఇక్కణెన ఏ దేవతను తలచుకుంటాను? ఎవ్వరిని ఆశ్రయిస్తాను? ఎవరితో మొరపెట్టుకుంటాను? నాకూ ఈ మొసలికీ అడ్డపడి నన్ను రక్షించేవారెవ్వరు? దీనిని నిలువరించేవారెవ్వరు? ఎటువంటి అలవికాని పనినైనా అలవోకగా చేసి ఆశ్రయించినవారి ఆర్తిని పోగాట్టే దీక్కగల మహాపుణ్యత్వులు దిక్కుమాలినవారి మొరలను చెవినిపెట్టే మహాత్ములు లేరా? ఉంటే వారికి మొక్కుతాను.

ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగ మొవ్వనిలోపల నుండు లీన మై
 యెవ్వనియిందు డిందు పరమేశ్వరు దెవ్వడు మూలకారణ
 బెవ్వడనాచి మధ్య లయు దెవ్వడు సర్వము తాన యైన వా
 దెవ్వడు వాని నాత్మధవు సీత్సరు నే శరణంబు వేదదన్.

8-73

ఈ జగత్తు అంతా ఏపరమాత్మపలన పుట్టినదో, ఎవనిలోపల భద్రంగా వేరుచేయటానికి వీలుకాకుండా ఉంటుందో, చివరకు ఎవనిలో లయమైపోతుందో, ప్రభుపులకు కూడా ప్రభువై పొలించే మహాత్ముడు

ఎవడో, సర్వమునకు మొట్టమొదటటి కారణం ఎవడో, మొదలు, నడుమ, చివర అనే దశలు ఎవనికి ఉండవో, సర్వము తానే అయినవాడెవడో అట్టి ఈశ్వరుని, అవసరాన్నిబట్టి తనంతతాను అవతరించి దుష్టరిక్షణ, శిష్టరక్షణ, ధర్మస్థాపన చేసే పరమాత్మను నాకు రక్కకుడై రావలసినదని ప్రార్థిస్తూ ఉంటాను.

ఎ. లా వొక్కింతయు లేదు, దైర్యము విలోలం బయ్యె, బ్రాంబులున్
రావుల్ దప్పెను, మూర్ఖ వచ్చే, తసువున్ డస్సెన్, తుమం బయ్యడిన్,
సీవే తప్ప నితః పరం బెఱుగ, మన్మింపందగున్ కీసునిన్.
రావే యాశ్వర ! కావే పరద ! సంరక్షించు భద్రాత్కా !

8-90

ఈశ్వరా! ఇంక నాలో సత్తువ కొంచెం కూడా లేదు. దైర్యం చెల్లాచెదరైపోయింది. ప్రాణాలు ఏక్కణానైనా
జారిపోయేవిధంగా తమతమతావులనుండి వెలుపలికి వచ్చాయి. మూర్ఖ వస్తున్నది. శరీరం బడలిపోయింది.
అలసత నిలువెల్లా ఆక్రమించింది. నన్ను కాపాడేవాడవు సీవు కాక మరొకరు లేరు. ఇటుగాని అటుగాని ఏదీ
నాకు తెలియరాకున్నది. దీనుళ్ళి. నన్ను మన్మించు. రావయ్యా! రా! సీవు భక్తులు కోరిన పరాలిచ్చేవాడవు
గదా! నన్ను కాపాడు. భద్రాత్కా! నన్ను సంరక్షించు.

మ. వరచేలంబులో, మాడలో, ఫలములో, వస్తుంబులో, గోవులో,
హారులో, రత్నములో, రథంబులో, విమ్మప్రోస్సుంబులో, కస్తులో,
కరులో కాంచనమో నికేతనములో గ్రామంబులో భూములో
ధరణీభుండము, కాక యే మడిగెదో ధాత్రీసురేంద్రిత్తమా !

8-550

బ్రాహ్మణవరేణ్యా! సీకు కోరినది సమర్పించుకొని నేను యాగఘలం పొందుతాను. అదుగు. మేలుజాతి
వస్త్రాలు కావాలా ? బంగారు నాచేలు ఇత్తునా ? రుచికరములైన పండ్పు ఇవ్వమంటావా ? అడవులలో
లభించే పుట్టతేనె వందివి కోరుకుంటావా? ఆవులను అదుగుతావా ? గుఱ్ఱాలా ? రత్నాలా ? రథాలా ?
పంచభక్తుపరమాన్నాలతో కూడిన భోజనాలా ? కస్తులా ? ఏనుగులా ? బంగారమా ? గొప్పభవనాలా ?
అగ్రహరాలా ? భూములా ? లేక నేను పరిపాలించే రాజ్యంలో భాగమా ? ఇంకా నేను పేర్కొనని ఏది
అయినా అదుగు. నేను ఆనందంతో ఇస్తాను.

గౌడగో జన్మిదమో కమండలువో నాకున్ ముంజయో దండమో,
వదుగేనెక్కడ ? భూములెక్కడ ? కరుల్ వామాక్షులశ్వంబు లె
క్కడ ? నిత్యోచితకర్మమెక్కడ ? మదాకాంఛామితంచైన మూ
దదుగుల్ మేరయు త్రీవ కిష్టుటయ బ్రహ్మిందంబు నాపాతికిన్.

8-571

మహారాజా! నేను కోరదగినవి చాలా చిన్నవసువులు గౌడగో, జన్మిదమో, కమండలువో, దర్శల
మొలత్రాదో, మోదుగదందమో. బ్రాహ్మచారినైన నాకు భూములతో, ఏనుగులతో, సుందరాంగులతో, గుఱ్ఱలతో
పని ఏమున్నదయ్యా! నేను ప్రతిదినము శ్రద్ధతో చేసుకొనే సంధ్యాపందనం మొదలైన పనులకు సీవు
చెప్పినవి ఏవీ ఉపయోగపడవుకదా! కాబట్టి నాకోరికకు లోబది ఉన్న మూడుగుల నేలను కాదనకుండా
జవ్వటమే నాపాలిట బ్రహ్మిందం ఇచ్చినట్లు.

శా. కారే రాజులు, రాజుముల్ గలుగవే, గర్వోన్నతిం బొందరే
వా రేలీ ? సిల మూటగట్టుకొని పోవంజాలిరే, భూమిపై
పేరైనం గలదే శిజప్రముఖులుం జీతిన్ యశఃకాము లై
యారే కోర్చులు; వారలన్ మఱాచిరే యి కాళమున్ భార్ధవా !

8-589

పరమపవిత్రమైన భృగువంశంలో పుట్టిన పూజ్యగురుదేవా! మనకు ముందు ఎందరు రాజులు కాలేదు.
ఎన్ని రాజులు లేవు? మేము సార్వభౌములము అని పొగరు సోపానాల చివరిదాకా పోలేదా ? వారేరీ ?
సంపాదించిన ధనాన్ని మూటగట్టుకొని పోగలిగారా ? భూమిమీద పేరైనా నిలుపుకోగలిగారా? కీర్తిసంపద
తప్ప. ఆర్థిని అందలం ఎక్కిగచే ఐశ్వర్యాన్ని అఱుమాత్రమైనా అభిలషించని శిబి మొదలైన మహాత్ములు,
ఏమికోరినా, ఎంతకోరినా ఇష్టంతో ఇచ్చారు. చిరంజీవులై వెలుగొందుతున్నారు. ఎన్నియుగాలు గడచినా
వారిని మానవులు మఱచిపోయారా ?

శా. జంతిం తై వటు డింత యై మతియు దా నింతై నభోపీఠిపై
నంతై తోయద మండలాగ్రమున కల్లం తై ప్రభారాశిపై
నంతై చంప్రుని కంత యై ద్రుతునిపై నంతై మహాత్ముపై
నంతై సత్యపదోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మిందాంత సంవర్త యై.

8-620

మొదట ఇంత ఉన్న ఆభిప్యూచారి మరింతగా పెరిగాడు. ఇంకా పెంపొందాడు. నేలబారుజీపులు
తలలు బాగాపైకి ఎత్తుకొని చూడవలసినంతగా ఆకాశమార్గంలోనికి చొచ్చుకొనిపోతున్నాడు. మేఘ మండలం
దాచిపోయాడు. కాంతిగోళాలైన నక్కలూలపైకి పెరిగిపోయాడు. చంద్రమండలాన్ని దాటుకొని పైకిపోతున్నాడు.
ద్రువనక్కత్తం పైభాగం తాకుతున్నాడు, భూమినుండి నాలుగవది అయిన మహార్లోకాన్ని కూడ క్రిందుగా ఉ
ంచుకొని పెరుగుతున్నాడు. అన్నించికంటే చిట్టిచివరిదైన సత్యలోకాన్ని కూడా క్రిందుచేస్తూ పైకిపోతున్నాడు.
బ్రహ్మిందం ఆవలి అంచులను దాటుకొని విత్రమిస్తున్నాడు.

శు. ఇతడే రామునుండ్ర డి యబుల కా యింద్రాల భండించే న
ల్లతడే లక్ష్మి దాతడే కపివరుం దా పొంతవాడే మరు
త్పుతు దాచెంగట నా విభీషణు డటంచుం జేతులం జూపుచున్
సతులెల్లం బరికించి చూచిల పురీ సోధాగ్ర భాగంబులన్.

9-324

ఏమిలీ! ఈయనా శ్రీరాముచంద్రమహారాజు! ఈ అమ్మవారికోసమా ఇంద్రశత్రువైన రావణాసురుణ్ణి
ముక్కలుగా సరికి ప్రోపులుపెట్టాడు! అడుగడుగో లక్ష్మిస్వామి. అతడేకదయ్యా కోతులరేడు సుగ్రీవుడు! ఆ
ప్రకృస్త ఉన్నాడే ఆయనయే వాయుపుత్రుడు హనుమన్. అతనికి కొంచెం ప్రకృగా ఉన్నవాడే లంకారాజ్యానికి
కొత్తప్రవిలిక విభీషణుడు. అంటూ చేతులతో చూపిస్తూ ఆ మహానగరం భవనాలపై భాగాలలో నిలచి
కాంతలందరూ తదేకంగా శ్రీరాముచంద్రపరివారాన్ని చూచి మురిసిపోతున్నారు.

ఉ. నల్లనివాడు, పద్మహయనంబులవాడు, మహాశురోంబులన్
విల్మను దాల్మవాడు, గదు విషుగు వక్షమువాడు, మేలు పై
జల్లెదువాడు, నిక్షేప భుజంబులవాడు, యశంబు దిక్కులం
జల్లెదువాడు నైన రఘుసత్తము దీవుత మా కభీష్టముల్.

9-360

ఆయన నల్లనివాడు. ఆకాశంలాగా అంబుధిలాగా అనంతమైనవాడు. పద్మములవంది విశాలములైన
కనులతో మనలను చల్లగా చూస్తూఉంటాడు. ఎక్కడా, ఎప్పుడూ వ్యధంకాని మహాబాణాలూ, విల్మ ధరించి
ఉండేవాడు. అతివిశాలమైన వక్షస్థలంతో విరాజిల్లతూ భక్తులారా! మీరెందరైనా, ఎక్కడివారైనా రండి
జక్కడ మీకుచోటుటన్నది అని ప్రకటించేవాడు. అందరికీ శుభాస్ని, మేఘం పర్వంలాగా, కురిపించేవాడు.
ఎగుబుజములవాడు. తనకీర్తిని అన్నిదిక్కులలో చల్లిన మహానుభావుడు. అటువంటి రఘువంశతిలక్కడైన
శ్రీరాముడు మాకోరిన కోర్కెలను తీర్చుగాక !

ఊ. అమ్మా! మన్ను బినంగ నే శిశువనో? యాకొంటినో? వెళ్లినో?
సమ్మం జూడకు వీలి మాటలు మంచినీ, న స్నేహ గొట్టంగ వీ
లిముఖంబు ఫుటించి చెప్పెదరు. కాదేనిన్ మటీయాస్నగం
ధమ్మాప్రాణము సేసి నా పచనముల్ దష్టైన దండింపవే !

10-338

అమ్మా! మన్ను తినటానికి నేనేమైనా హసివాడనా? ఆకలివేసినవాడనా? వెళ్లివాడనా? నీవు వీరిమాటలు
మనస్సులో నమ్మవద్దు. నీవు నన్ను కొట్టాలని వీళ్ళిమార్గం కల్పించి చెబుతున్నారు. కాదంబే నానోచీవాసన
చూచి నామాటలు తప్పేతే నన్ను దండించు.

ఊ. కలయో! వైష్ణవమాయయో! యితర సంకలాప్యమో! సత్యమో!
తలపన్ నేరక యున్నదాననో! యశోదాదేవి గానో! పర
స్తులమో! బాలకుడెంత! యితని ముఖుస్తుంబై యజాండంబు ప్ర
జ్వలమై యుండుట కేమె హేతువో! మహాశ్రేర్ణంబు చింతింపగన్ !

10-342

ఏమిటి ఇది కలయా ? విష్ణువునకు సంబంధించిన మాయయా ? లేక మనస్సులోని సంకల్పాలకు
రూపకల్పిసయా ? లేక ఇదంతా సత్యమేనా ? నా మనస్సు సరిగా పనిచేస్తున్నదా ? అసలు నేను యశోదనేనా?
ఇది మా జల్లేనా? పరస్తులమా ? వ్రేలెడంతలేని యా బాలుడేమిటి? ఇతని మోములో బ్రహ్మిందమంతా గొప్ప
వెలుగులతో అలరారట మేమిటి? దీనికి కారణం ఏమటో ? ఇది భావించినకొద్దీ పరమాద్యాతంగా
ఉన్న విషయం.

నీ పద్మవతు లాలకించు చెవులున్, నిన్నాడు వాళ్ళంబులున్,
నీపేరం బనిసేయు హాస్తయుగమున్, నీమూర్ఖై చూపులున్,
నీపాదంబులపాంత ప్రైక్కు శిరముల్, నీసేవపై చిత్తముల్,
నీపై బుద్ధులు మాకు నిమ్ము కరుణాన్ నీరేజపత్రేష్టా.

10పూ.406

పద్మపత్రనేత్రా ! పరంధామా ! మాకు నీపద్మాల పరుసలను ఆలకించే చెవులనూ, నిన్ను కొనియాడ
గలిగే వాక్కులనూ, నీపేరుతో హనిచేసే చేతులజంటనూ, నీమూర్ఖై ప్రసరించే చూపులనూ, నీపాదాల
చెంత ప్రైక్కే శిరస్సునూ, నీసేవ చేసుకొనే చిత్తాలనూ, నీమీది బుద్ధులనూ మాకు దయతో ప్రసాదించు
న్న్యామీ!

క. అంకిలి సెప్పలేదు, చతురంగబులంబులతోడ నెభ్మి యో
పంకజనాభు! నీవు శిశుపాల జరాసుతులన్ జయించి నా
వంకకు వ్యాప్తి రాక్షస వివాహమునన్ భవటీయ శార్యమే
యుంకుప సేసి కృష్ణ! పురుషోత్తమ! చేతాని పామ్ము వచ్చేదన్.

10-1708

న్న్యామీ ! కృష్ణ ! పంకజనాభా ! పురుషోత్తమా ! నా గుండెలోని అలజది ఇట్టిది అట్టిది అని నేను
చెప్పగలిగింది కాదు. కాబట్టి అడ్డు చెప్పుకు. రేపే రథాలూ, గజాలూ, గుట్టాలూ, కాల్పంటులూ గల గౌప్య
నేనావాహానితో బయలుదేరు. మొట్టమొదటగా శిశుపాలట్టి, వానికి అండగా నిలిచిన జరాసుంధరట్టి జయించు.
తరువాత నా దగ్గరకు వచ్చి, నీ పరాక్రమమే కన్యకు ఇచ్చే సామ్యగా చేసి రాక్షస వివాహ పద్ధతితో నన్ను
చెట్టపట్టి తీసుకొనిపో. నేను వస్తాను.

సీ. ప్రాణేశ! నీ మంజుబాపలు వినలేని కళ్లరంద్రంబుల కలిమి యేల?
పురుషరత్నము! నీవు భోగింపగా లేని తనులతపలని సాందర్భమేల?
భువనమోహన! నిన్ను బోడగానగా లేని చక్కలంటియముల సత్కమేల?
దయిత! నీ యథరామృతం బానగా లేని జహ్నముకు ఫలరససిద్ధి యేల?

సీరజాతనయన! నీ వనమాలికా
గంధ ముబ్బలేని ప్రూణ మేల?
ధన్య చరిత! నీకు దాస్యంబు చేయని
జత్కమేల? ఎన్ని జత్కములకు.

10క.1708

నీవు నా ప్రాణాలకు ప్రభువవు. నీ మధురమైన మాటలు వినలేకపోతే నాకు చెవులుండటమే ప్రయోజనం లేని విషయం. పురుషోత్తమా! నీకు భోగ్యం కానీ నా తనులత అందచందాలు ఎందుకయ్యా! భువన మోహనా! నిన్ను చూడలేని కన్నులు ఉండి ఏమి ఊడి ఏమి? ప్రీయా! నీ అథరామృతం ఆనలేని జిహ్వకు ఎంత ఫలరసం అందినా అది వ్యర్థమే. విప్సారిన పద్మాలవంటి కన్నులున్న స్వామీ! నీవు ధరించిన వనమాలిక పరిమళాన్ని అందుకోలేని నాసికకు సార్థకత ఉంటుందా? ధన్యచరితా! నీకు దాస్యం చేయని బ్రదుకు ఎందుకు? ఎన్ని జన్మలైనా వ్యర్థమే.

శ్రీ మ. ఘనుడా భూసురు దేగినో? నడుమ మార్గశ్రాంతుండై చిక్కెళ్లో
విని కృష్ణం డిబి తప్పగా దలచెనో? విచ్చేసేనో? యింత్యుం
దనుకూలింప దలంచునో తలపడో? యార్థామహాదేవియున్
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుగదో? నా భాగ్య మెట్లున్నదో?

10క.1727

ఆ మహాత్ముడు బ్రాహ్మణుడు కృష్ణని దగ్గరకు వెళ్లడో లేదో? మధ్యలో మార్గాయసంతో ఎక్కుడైనా చిక్కుపడ్డాడేమో! నా విన్నపం విని శ్రీకృష్ణుడు తప్పగా తలపోయలేదు కదా! ఒకవేళ ఇక్కడకు వచ్చి ఉన్నదేమో! పరమేశ్వరుడు నా విషయంలో అనుకూలంగా ఉండాలనుకున్నదో లేదో? అమృలగస్సుయమ్మ ఆ ఉమాపరమేశ్వరి సన్ను రక్షించటానికి పూనుకొన్నదో లేదో? ఇంతకూ నాభాగ్యం ఎలా ఉన్నదో?